

Besked

av Gustaf Grandinson

Jag är internmedicinare och jobbar i Östersund. Ursprungligen från Malmö men fjällen lockade mig norrut.

”De väntar där nere,” säger sköterskan och gestikulerar neråt korridoren. Jag nickar och börjar gå; benen blir tyngre för varje steg.

Samtalsrummet har en dörr med ett runt, frostat fönster. Den röda lampan lyser. Jag knackar lätt men väntar inte på svar utan öppnar dörren och går in. Försiktigt, nästan viskande, säger jag mitt namn. Som om jag hoppades att ingen skulle lägga märke till mig.

En medelålders kvinna sitter framåtböjd i soffan. Håret är långt och flyter ner över axlarna. Hennes ögon täcks av en tunn hinna som påminner om den första isen i november, den man inte vet ifall den spricker eller ligger kvar. Bredvid henne sitter en man i samma ålder. Han ser sammanbiten ut.

Patienten, som jag för en kort stund sedan förklarade död, är kvinnans pappa och mannens svärfar.

Klart att han är mer sammanbiten då.

Jag vet aldrig vad jag ska säga på förhand. Var och en behöver få höra det på sitt vis, utefter sina förutsättningar.

Enklast är om de anhöriga själva förstått att det är över. De har ju faktiskt hamnat i *samtalsrummet*, och patienten, han var ju gammal och plötsligt allvarligt sjuk och det var ambulans med sirener och blinkade lyktor och den körde mot rött. Hur skulle det ha kunnat sluta annorlunda?

Varför skulle vi annars ha ett samtalsrum?

I dessa lyckliga fall behöver jag bara bekräfta: skaka på huvudet och lägga min hand på en axel. Så vet de.

Det är bäst så. Att slippa ryckas med.

Dottern kommer inte att minnas att landstingssoffan är grå och obekväm. Inte heller det runda bordet av björk.

Vasen med plastblommor?

Knappast.

Tavlan på väggen?

Hoppas hon slipper.

Säkert är att hon kommer att minnas mig, och vad jag säger.

Jag tittar på henne och försöker bestämma mig. Förväntar hon sig redan det värsta?

Det bär mig emot att använda ordet död. Det smakar åt det syrliga hållet, snörper ihop halsen och fuktar ögonen. Omskrivningarna är behagligare. Att säga att någon har *gått bort* är lindrigare och därmed bättre för mig.

”Någon gick sin väg, är inte längre här.”

”Aldrig mer?”

”Nej, aldrig mer.”

Vad är enklare än att likna slutet vid en stillsam promenad? Att säga: han gick mot skuggorna dit vi alla ska.

”Vad är det som har hänt?” säger kvinnan. Hennes röst skär sig på sista stavelsen. Jag undrar, vet hon redan?

Det är av allra största vikt att aldrig dra ut på det.

Att tveka, att famla efter orden och låta sekunderna gå, är som att erbjuda en alternativ verklighet där det fortfarande finns hopp. En omvänd skenavrättning; grymt och förkastligt.

Tio sekunder har jag bestämt mig för. Längre tid får det inte ta innan de erfar att allt är över. Inom tio sekunder måste jag veta vilka de anhöriga är, vad de förstår och förväntar sig. Vilka ord de vill ha med sig hem.

Jag ser något i kvinnans blick som påminner om en slocknad lampa, en trasig glödtråd som vibrerar oroligt vid minsta rörelse.

Hon vet alltså. Jag andas ut.

”Jag har dåliga nyheter,” säger jag.

”Åh nej.” Hon kippar efter luft. ”Nej!”

Det räcker så. Jag har bara bekräftat det hon redan visste. Jag har gjort som den danske filosofen föreslog, mött henne där hon är. Om man får lov att vara nöjd i det här rummet, så är jag det nu.

Vi är tysta, avvaktande, och jag själv har sluppit undan den här gången. Jag har inte *blivit ryckt*.

Och det är så lätt hänt, att följa med och sjunka ner. Att tänka på min egen saknad. På kärlek. Tryck i bröstet, och gråt. Kallsvett som växer när överkligheten följer luften ner i lungorna. Allt spelas upp framför mina ögon och det luktar skarpt av handsprit men smakar salt när jag sväljer.

Men inte denna gången, tänker jag.

Fast något är inte som det ska. Varför lägger hon inte huvudet mot mannens axel och skälver?

Så jag nickar långsamt. Biter ihop käkarna och sänker blicken. En bekymrad uppsyn – övertydligt. Men det dröjer ändå innan kvinnan talar igen.

”Men, vad är det som hänt honom? Åh pappa...”

”Han fick ett hjärtstillestånd,” säger jag oväntat snabbt.

Små ångestfyllda skrik undslipper henne, men de är ännu dämpade. Som en kastrull med vatten när den just börjat koka, innan det spiller över och fräser på spisplattan.

Hon vet förstås, men vill få ytterligare bekräftelse. Behöver några ord att hänga upp minnet av denna stunden på.

Jag lutar mig närmare och lägger en hand på hennes axel. ”Han har gått vidare.”

Så.

Dottern tittar på mig. Underläppen darrar men jag fortsätter granska henne. Varför gör sorgen människor så vackra? Hon är i min ålder, kanske några år yngre men ser äldre ut, vilket inte gör något alls. Men det tänker jag inte på, inte nu, inte alls.

En plötslig tillförsikt infinner sig och min kropp slappnar av. Har det gått tio minuter sedan jag kom hit? Tjugo? Det gör inget. Det är bara ett ögonblick ändå.

”Var är han nu då?” säger hon och rätar upp ryggen.

”Därute,” svarar jag och nickar med huvudet. Hennes pappa borde vara kvar på akutrummet, om han inte redan tagits till visningsrummet – vilket är ytterligare ett avskryvt ord de tvingar mig att använda. ”Du kan få se –”

”Men du tror han kommer att klara sig?” säger hon, och torkar bort tårarna. ”Eller hur?”

Han klarar sig väl? Hans hjärta...jag menar, här på sjukhuset, det går ju?"

"Absolut," säger jag, efter bara någon sekunds tvekan. Min puls slår väldigt snabbt och jag är rädd.

Det finns ingen luft härinne och jag vill ut. Jag reser mig och öppnar dörren, men stannar i dörröppningen.

"Dansar han folkdans?" frågar jag.

"Va?"

"Eller åker han kanske skidor?"

Det är underligt för mig som inflyttad, men alla gamlingar här i trakten verkar göra antingen det ena eller det andra, och jag är säker på att hennes pappa inte var annorlunda.

"Ja, jo." Hon vänder sig mot sin man. Hennes röst är klarare nu. "Det gör han ju, det var väl inte länge sedan han var på folkets hus väl?" Hennes man rycker på axlarna och mumlar något otydligt. Sammanbiten.

"Då kommer han snart att dansa igen," säger jag och ler. "Ja, innan veckan är slut faktiskt. Det *lovar* jag dig."

Jag ser hur hon skiner upp och jag kan andas ut.

Jag lämnar dem. I trapphuset möter jag läkaren som har kvällspasset.

"Något att rapportera?" frågar hon mig.

"Ja. En gammal man dog på akutrummet. Hans dotter är på akuten."

"Ok. Men du har pratat med henne?"

"Det har jag."

"Jaha, då är det väl inget för mig att göra?"

"Jag sa till henne att hennes pappa fortfarande lever."

Min kollega grimaserar och tittar på mig. Hon tar några steg bakåt och håller ut händerna, som för att värja sig, vilket smärtar mig mycket. "Varför?" väser hon.

Jag berättar för henne att en kraftig stålbalk aldrig kan brytas på mitten, att den kan bära skyskrapor och sträcka sig mot himlen men att den också aldrig kommer att låta sig röras; jag låter henne också förstå att det endast är gitarrens tunna strängar som vill vibrera när man slår an, och att de brister om de spänns för hårt.

Jag hoppas hon förstår att det är en liknelse.

"Det som lever, är alltid ömtåligt," förklarar jag och vill egentligen addera att ingen ju vill vara orörlig, men jag rodnar, och måste vända bort blicken.

Det hade varit spännande att höra henne berätta hur hon hanterar natten, när den kommer för nära.